

Крістіна Павлівна КОВАЛЬ

НУ «Чернігівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-3796-6653
e-mail: kristy80kv@ukr.net

Наталія Володимирівна ІВАНОВА

НУ «Чернігівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-6622-7310
e-mail: ivanova.nat.vlad@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У статті визначено складові ресурсного забезпечення соціального захисту населення на місцевому рівні серед яких: економічні ресурси (фінансові та матеріально-технічні); нормативно-правові ресурси (нормативна база, методологія); адміністративний ресурс; інноваційний ресурс; інформаційний ресурс. Окреслено проблемні аспекти ресурсного забезпечення, серед яких: недостатнє фінансування та низька ефективність використання бюджетних коштів; відсутність зацікавленості у пошуку додаткових джерел надходжень; занадто розгалужена система соціальних виплат та пільг; розрізненість установ-надавачів соціальних послуг; недостатня інтеграція та децентралізація послуг; низька інноваційність сфери; недостатній рівень використання інформаційного ресурсу. Запропоновано інструменти удосконалення управління ресурсами соціального захисту.

Ключові слова: соціальні послуги; ресурсне забезпечення; альтернативні джерела надходжень; об'єднані територіальні громади; соціальні інновації.

Kristina KOVAL,

Nataliia IVANOVA

Chernihiv Polytechnic National University

PECULIARITIES OF RESOURCE PROVISION OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION OF UKRAINE

On the way to decentralization in order to achieve the goals of territorial development and local needs, local authorities can not do without having complete and comprehensive information on the full range of local resources and their effective management.

Considering the resource potential of the region as a set of the whole range of resources that are formed in a given area and can be used in the process of socio-economic development and characterized by saturation of factors of production (natural resources, labor, fixed assets, infrastructure, etc.) and intangible factors, it is clear that it is a prerequisite for the implementation of development programs in the region.

For the most part, the resource provision of the process of implementation of socio-economic development programs of the region is reduced to financial support, but in order to achieve the goals of such development, the use of non-monetary resources is no less important. The article identifies the components of

resource provision of social protection at the local level, including: economic resources (financial and logistical); regulatory resources (regulatory framework, methodology); administrative resource; innovation resource; information resource. Problematic aspects of resource provision are outlined, among which: insufficient financing and low efficiency of budget funds use; lack of interest in finding additional sources of income; too extensive system of social benefits and privileges; disunity of institutions providing social services; insufficient integration and decentralization of services; low innovation of the sphere; insufficient use of information resources. Tools for improving the management of social protection resources are proposed.

Keywords: *social services; resource provision; alternative sources of income; united territorial communities; social innovations.*

JEL Classification: I38, O15

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

На шляху децентралізації задля досягнення цілей розвитку території та задоволення місцевих потреб місцева влада не може обійтися без володіння повною та вичерпною інформацією щодо усього спектру місцевих ресурсів та ефективного управління ними [1].

Розглядаючи ресурсний потенціал регіону як сукупність усього спектру ресурсів, які формуються на певній території та можуть бути використані в процесі соціально-економічного розвитку й характеризується насиченістю території факторами виробництва (природними ресурсами, робочою силою, основними фондами, інфраструктурою, тощо) й нематеріальними факторами, стає зрозумілим, що саме він є передумовою для реалізації програм розвитку регіону.

Здебільшого ресурсне забезпечення процесу реалізації програм соціально-економічного розвитку регіону зводять до фінансового забезпечення, проте задля досягнення цілей такого розвитку не менш важливим є й використання негрошових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед досліджень, у яких висвітлено аспекти розв'язання соціальних проблем, теоретичний базис та практичні підходи до розроблення та реалізації соціальної політики, варто зазначити роботи таких провідних вітчизняних учених, як В.М. Гесця, М.І. Долішнього, Е.М. Лібанової, О.В. Макарової, П.І. Шевчука, А.М. Ревко, К.Е. Руженського, І.З. Сторонянської, Г.П. Плисенко, Л.М. Черенюк, С.Л. Шульц, Л.Г. Чернюк та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Ресурси та інформаційна забезпеченість відіграють важливу роль у реалізації завдань соціального захисту – у досягненні мети соціальної організації та ефективного її функціонуванні.

Водночас визначення ресурсного потенціалу регіону є лише першим кроком, натомість основним завданням місцевої влади має стати оптимізація використання ресурсного потенціалу з позицій ресурсного забезпечення програм розвитку регіону, оскільки неоптимальне його використання призводить або до прямої втрати ресурсів – у разі їх надлишку, або

недосягнення запланованих результатів – у разі нестачі ресурсів. Тобто комплекс ресурсів регіону має бути збалансованим.

З іншого боку підвищення ефективності управління ресурсами соціального захисту передбачає модернізацію як самої сфери соціального захисту – скорочення кількості соціальних виплат, пільг та натуральних трансфертів поряд із посиленням їх адресності, так і модернізації принципів фінансування – розширення частки приватних коштів, зростання фінансування соціальних програм на основі накопичувального принципу, підвищення монетизації та адресності соціальної допомоги.

Проте низька пріоритетність сфери надання соціальних послуг та фінансування її за залишковим принципом призводить до витрачання коштів лише на її підтримання та не передбачає подальшого розвитку та модернізації, що актуалізує подальші дослідження щодо збалансованості ресурсного забезпечення соціального захисту в умовах переформатування владних повноважень.

Формулювання цілей статті

Метою статті є окреслення складових ресурсного забезпечення соціального захисту населення та пошук шляхів до його збалансування.

Виклад основного матеріалу.

Термін "ресурси" (від французького *ressource* — допоміжний засіб) розглядається як засоби, запаси, можливості, джерела доходів. В той же час під засобами розуміють прийоми, способи дії для досягнення чого-небудь, а також предмети, пристосування (або їх сукупність), необхідні для здійснення будь-якої діяльності.

Фінансові ресурси соціального захисту складаються з коштів державного та місцевих бюджетів; коштів спеціальних фондів; коштів підприємств, установ та організацій; надходжень від плати за соціальні послуги; коштів благодійної допомоги та інших джерел, не заборонених законом. Проте основним джерелом фінансування соціального захисту в Україні, як і в більшості країн світу, є державні централізовані фонди, зокрема державний та місцеві бюджети.

У 2019 році видатки Зведеного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення склали 23,4% від загального обсягу видатків, що становило 8,1% по відношенню до ВВП [2].

Фінансування функцій соціального захисту на місцевому рівні здебільшого здійснюється за рахунок цільових субвенцій з державного бюджету, з бюджету ж громад фінансуються заробітні плати соціальних працівників. До того ж значна частка коштів витрачається не на фактичне надання соціальних послуг, а на утримання установ, оплату праці тощо [3].

В країнах ЄС видатки на соціальний захист по відношенню до ВВП в середньому складали 28,1% (дані 2017 року) – найвищим це співвідношення виявилось у Франції (34,1%), а найнижчі показники були зафіксовані в Румунії (14,4%) та Туреччині (12,3%) [4].

До того ж 95,7% витрат становило саме фінансування заходів соціального захисту, а частка, що залишилася, була спрямована на покриття адміністративних та інших витрат.

В структурі надходжень на соціальний захист серед країн ЄС переважає фінансування з боку органів державного управління – 38,2%, дещо нижчою є частка від соціальних відрахувань роботодавці – 36,4%, а соціальні внески громадян склали 21,9%.

В залежності від структури надходжень, серед країн-членів ЄС можна виділити три групи:

- найбільша частина надходжень представлена державними внесками – Данія, Мальта, Ірландія, Швеція, Фінляндія, Італія, Кіпр, Португалія, Люксембург, Болгарія, Греція та Хорватія – подекуди на державні внески цих країн припадала більш ніж половина усіх надходжень, а лідером є Данія – 77,8% державних внесків;

- найбільша частка надходжень представлена внесками роботодавців – Естонія, Литва, Чехія, Словаччина, Польща, Іспанія, Румунія, Латвія, Франція, Бельгія, Угорщина, Австрія, Німеччина;

- найбільша частина надходжень представлена внесками громадян – Словенія (41,9%) та Нідерланди (31,8%).

Інші ж надходження, окрім тих що перераховані вище, зазвичай є досить незначними – близько 10% від загальних надходжень на фінансування соціального захисту.

Серед викликів, що наразі притаманні процесу фінансування соціального захисту населення за рахунок бюджетних коштів на місцях, варто звернути увагу на: недостатню чіткість та наукову обґрунтованість критерію розподілу бюджетних повноважень та значну перевагу делегованих повноважень у їх загальному спектрі; нестачу фінансових ресурсів для реалізації повноважень на мінімальному гарантованому чинним законодавством рівні; відсутність зацікавленості територіальних громад у пошуку додаткових джерел надходжень; суб'єктивну оцінку платоспроможності регіону та їх утриманську позицію; низьку ефективність використання бюджетних коштів.

Використання інструментів фандрайзингу для залучення позабюджетних коштів зазвичай залишається поза увагою органів місцевого самоврядування. Проте, з огляду на світову практику, саме фандрайзинг дає широкі можливості із організованого збору коштів недержавного сектору задля здійснення конкретної діяльності.

Залежно від засобів комунікації виділяють: традиційні методи фандрайзингу, тобто пряму комунікацію з донором щодо фінансових внесків, та нові методи фандрайзингу, що передбачають використання Інтернет технологій, мобільних телефонів, систем електронних платежів [5].

Серед нових форм фандрайзингу варто звернути увагу на краудфандинг, як метод фінансування, що безпосередньо поєднує донорів для впровадження конкретної ініціативи, запропонованої компанією, державною установою, організацією громадянського суспільства чи приватною особою. Зазвичай провадиться за допомогою відкритого звернення у мережі Інтернет.

Формами краудфандингу можуть бути звичайні пожертви, передпродажі, соціальне кредитування тощо.

Поряд із загальними перевагами – зниження залежності від традиційного фінансування, залученість громадян до формування суспільства, внесок в інновації, децентралізація фінансів тощо – можна виділити і потенційні ризики краудфандингу, а саме: ризик шахрайства та неналежного використання коштів реципієнтом; можливість запуску реклами, що вводить в оману; питання, що пов'язані із платежами (чи повернуться пожертви донорам у разі провалу компанії).

Механізм відсоткового розподілу, що є інструментом для отримання додаткових джерел доходу й допомагає налагодити зв'язок між організаціями

громадянського суспільства та громадами, які дізнаються про діяльність організацій та стають більш обізнаними щодо проектів.

Зазначений механізм фінансування передбачає можливість щодо платників податків розподілити 1% свого річного податку на прибуток на користь обраної організації громадянського суспільства чи інших бенефіціарів.

Серед ризиків відсоткового механізму слід виокремити: обмеженість кола потенційних донорів; схильність платників податків обирати певну благодійну діяльність; нестабільність. Проте з іншого боку, механізм відсоткового розподілу посилює конкуренцію між організаціями громадянського суспільства та іншими бенефіціарами.

Соціальне підприємництво, головною метою якого є вирішення соціальних проблем, а діяльність спрямована на принесення користі суспільству, також може виступати альтернативною формою фінансування соціального захисту [6]. Прибутки соціального підприємництва зазвичай спрямовуються на розвиток бізнесу, громадську діяльність чи вирішення гострих суспільних проблем.

Позитивними аспектами розвитку соціального підприємництва мають стати наступні: допомога у подоланні соціальної ізоляваності, зокрема працевлаштування певних груп населення; залучення громадян до участі у соціальних ініціативах; об'єднання громадян навколо соціальних проблем; поява нових видів соціальних послуг; підвищення ефективності використання наявних ресурсів регіону; зменшення навантаження на місцеві бюджети тощо.

Державно-приватне партнерство має стати механізмом організаційно-фінансової взаємодії між органами місцевого самоврядування, членами громади й суб'єктами господарювання [3].

Застосування механізму державно-приватного партнерства може сприяти: підвищенню ефективності управління об'єктами державної та комунальної власності; підвищенню якості публічних послуг; запровадженню інновацій; зниженню навантаження на державний та місцеві бюджети тощо [7].

Станом на 01.01.2021 на умовах державно-приватного партнерства в Україні укладені 192 договори, серед яких реалізується лише 39 – не виконуються 118 договорів, 35 договорів розірвані або термін дії їх припинився [8].

Співпраця між сусідніми об'єднаними територіальними громадами з усвідомленням ефективності спільних зусиль для розв'язання спільних проблем також є дієвим механізмом подальшого розвитку сфери надання соціальних послуг на місцевому рівні.

Серед форм співпраці виокремлюють: делегування виконання окремих повноважень; реалізацію спільних проектів; спільне фінансування та утворення спільних підприємств, установ, організацій; утворення спільного органу управління [9].

З огляду на досвід багатьох країн, територіальні громади здебільшого не є абсолютно достатніми, саме тому співробітництво може стати актуальною та інноваційною формою діяльності об'єднаних територіальних громад.

Станом на березень 2021 року загальна кількість договорів про співпрацю між громадами сягнула 665 одиниць [10].

Враховуючи вищевикладене, підвищення ефективності та зменшення витрат на надання соціальних послуг може бути впроваджене шляхом залучення соціальних партнерів, підтримки діяльності із самодопомоги,

об'єднання зусиль декількох органів місцевого самоврядування у наданні соціальних послуг.

Законодавча база сфери соціального захисту та соціального забезпечення України розпочала своє формування ще до проголошення незалежності. Серед особливостей інструментів, передбачених нормативно-правовою базою, можна зазначити: надання переваги пільгам та виплатам, що здебільшого підміняють належний рівень заробітної плати та матеріального забезпечення, або соціальним послугам, що спрямовані на найбільш вразливі групи та осіб у складних життєвих обставинах [11].

Проблематика нормативно-правового ресурсу соціального захисту населення полягає вже й у обсязі нормативно-правових документів, що представляють дане спрямування. Понад п'ятдесят законів та більш ніж сто підзаконних актів регулюють пільги, соціальні виплати та соціальні послуги в Україні [12]. З іншого боку, занадто розгалужена система соціальних виплат та пільг є непід'ємною для бюджету держави, тобто не може бути реалізована в повному обсязі.

Серед інституціональних інструментів удосконалення управління по відношенню до нормативно-правових ресурсів варто виділити забезпечення логічної пов'язаності нормативно-правових документів, оскільки поява нормативно-правових документів, що протирічать один одному внаслідок відсутності координації та паралельна робота призводять до деформації існуючої системи.

До того ж позитивний вплив очікується лише за умови удосконалення існуючої нормативної бази. Пріоритетом має стати поступовий перехід від пасивної адресної підтримки до активних соціальних гарантій, що спонукають людину виявити активність для достатнього матеріального рівня життя [13].

Структурні проблеми, підґрунтям яких є неузгодженість діяльності органів соціального захисту, проявляються у спробах зберегти фінансування власних установ та впливати на прийняття змін до законодавства задля забезпечення власних інтересів, як надавача соціальних послуг. Проте інструменти соціального захисту мають бути орієнтовані на попит, а не на пропозицію соціальних послуг.

Внаслідок розрізненості установ-надавачів соціальних послуг, виключно від вибору клієнта залежить вид соціальної підтримки, що не дозволяє дотримуватися принципу відповідності під час надання соціальних послуг, в той час як рішення, що приймаються мають бути адаптовані до місцевих обставин та персоналізовані для окремих людей [14].

Під час формування та удосконалення адміністративного ресурсу соціального захисту перевага має бути на стороні мультидисциплінарного та більш інтегрованого підходу, що має більший ефект, ніж єдиний підрозділ зі спрямуванням на вирішення типових проблем.

Синергія, що виникає внаслідок взаємодії окремих інструментів є більш ефективною ніж використання окремих інструментів, та дозволить задовольнити широкий спектр потреб різних груп, або тих самих груп у різні проміжки часу [15].

Використання людських та матеріальних ресурсів закладів соціальної сфери не завжди є достатнім для роботи із вразливими категоріями населення, саме тому актуалізується використання потенціалу громадського сектору, що унеможливорюється низьким рівнем активності інститутів громадянського суспільства.

Орієнтація на попит у сфері соціальних послуг посилює роль компетентного та мотивованого персоналу та вимагає планування підбору та навчання кадрів на підставі аналізу кількості та виду завдань.

Важливим є й дотримання принципів субсидіарності та партнерства, що переважають у сфері державного управління європейських країн, у вигляді налагодження співпраці з соціальними партнерами, делегування деяких послуг неурядовим надавачам та іншим установам, що сприятиме зниженню вартості надання соціальних послуг та підвищенню їх якості й ефективності [16].

Модернізація існуючих форм організації діяльності та управління у сфері соціального захисту населення неможлива без використання інноваційного ресурсу.

Соціальні інновації можна окреслити як розробку й впровадження нових ідей для задоволення соціальних потреб та створення нових соціальних відносин або співпраці, що дають можливість віднайти шляхи вирішення нагальних соціальних вимог, що чинять вплив на процес соціальної взаємодії й спрямовуються на покращення добробуту людини [15].

Розроблення нових відповідей на соціальні потреби передбачає:

- виявлення не задоволених або неповністю задоволених соціальних потреб;

- розробка відповідних нових рішень щодо цих соціальних потреби;

- оцінювання ефективності нових рішень по відношенню до задоволених визначених потреб;

- поширення соціальних інновацій, визнаних ефективними.

Серед причин повільного поширення соціальних інновацій мабуть найсуттєвішою є зосередження реалізації соціальної політики переважно у державному секторі із використанням фінансів, залучених за рахунок податків, що передбачає переважне зосередження на аудиті та надійності ніж на інноваціях та змінах у співвідношенні ціни та якості.

Перехід до децентралізації надання соціальних послуг поряд із залученням до їх надання інститутів громадянського суспільства, сприятиме впровадженню соціальних інновацій та створенню соціальних змін.

Інформаційні ресурси можна розглянути, як продукти інформації певного призначення, що використовуються для задоволення інформаційних потреб споживачів у певній сфері діяльності.

Нова фаза розвитку суспільства, що йде на заміну існуючому, поряд із такими назвами як постіндустріальне, інфраструктурне, глобальне має назву інформаційне суспільство, що передбачає використання та споживання інформації як визначального способу діяльності у всіх сферах його діяльності [17].

Тому доволі важливим фактором соціально-економічного розвитку будь-якої держави є об'єм накопичених інформаційних ресурсів, доступ до них та ефективність їх використання.

Удосконалення процесу використання наявних і виробництва нових інформаційних ресурсів, розробка дієвих методик управління ними і забезпечення інформаційної безпеки є завданням сьогодення у сфері соціального захисту в аспекті накопичення, споживання та використання інформації для створення упорядкованої системи знань, що має передбачати: залучення усіх відповідних зацікавлених осіб до вирішення проблемних питань; співпрацю служб, організацій громадянського суспільства та наукової спільноти; зв'язок науки із практикою. Ігнорування ж важливості

інформаційного ресурсу може призвести до низької активності залучення і співпраці, що у сфері соціального захисту має важливе значення.

Схематично інструменти удосконалення управління ресурсами соціального захисту представлено на рис.1.

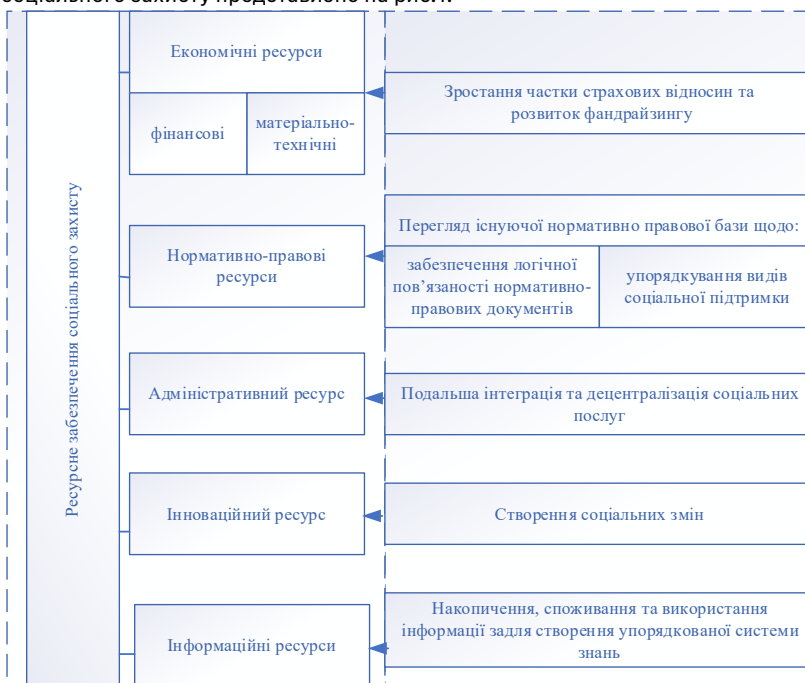

Рис. 1. Ресурсне забезпечення соціального захисту населення

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

В результаті проведеного дослідження окреслено складові ресурсного забезпечення соціального захисту серед яких виділено: економічні ресурси (фінансові та матеріально-технічні); нормативно-правові ресурси; адміністративний ресурс; інноваційний ресурс; інформаційні ресурси.

Серед проблемних аспектів ресурсного забезпечення соціального захисту населення виокремлено: нестача фінансових ресурсів для реалізації повноважень на місцевому рівні; відсутність зацікавленості територіальних громад у пошуку додаткових джерел надходжень; низька ефективність використання бюджетних коштів; занадто розгалужена система соціальних виплат та пільг, що не може бути реалізована у повному обсязі; розрізненість установ-надавачів соціальних послуг; недостатня інтеграція та децентралізація соціальних послуг; низька інноваційність сфери; недостатній рівень розвитку інформаційного ресурсу.

З одного боку процес децентралізації надає органам місцевого самоврядування більші можливості та повноваження, проте з іншого - вимагає

прийняття на себе відповідальності за активну участь у наданні соціальних послуг виходячи із потреб громади.

Удосконаленню управління ресурсами соціального захисту сприятиме застосування таких інструментів як от: розвиток фандрайзингу задля залучення позабюджетних коштів; перегляд існуючої нормативно-правової бази шляхом забезпечення логічної пов'язаності нормативно-правових документів та упорядкування видів соціальної підтримки; подальша інтеграція та децентралізації соціальних послуг; створення соціальних змін; створення упорядкованої системи знань.

Література

1. Берданова О. Базове навчання кандидатів на участь у мережі. Матеріали до курсу № 5. Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку. Всеукраїнська мережа фахівців та практиків з регіонального та місцевого розвитку. Київ, 2014 рік.
2. Бюджет України 2019. Статистичний збірник. Міністерство фінансів України. Київ – 2020.
3. К. Ковязіна. Щодо оптимізації системи надання соціальних послуг на місцевому рівні. Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс] URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-sotsposlugi-OTG-Kovyazina-%282%29-4ef9e.pdf>.
4. Social protection statistics – overview. [Електронний ресурс] URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Social_protection_statistics_-_overview#Social_protection_receipts.
5. Новые практики привлечения внутренних финансовых ресурсов организациями гражданского общества в Европе. European Center for Not-for-Profit Law. URL: <https://www.lawtrend.org/wp-content/uploads/2014/10/NOVYE-PRAKTIKI-PRIVLECHENIYA-VNUTRENNIH-FINANSOVYH-RESURSOV-OGO-V-EVROPE.pdf>.
6. Посібник з фандрайзингу для бізнес-об'єднань: посібник / Бабій О.Я. – Київ: 2017 – 168 с.
7. Сутність, ознаки та переваги механізму ДПП. [Електронний ресурс] URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=196d3373-eb07-4834-a61e-b3608f28eb22&title=SutnistDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>.
8. Стан здійснення ДПП в Україні. [Електронний ресурс] URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>.
9. Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 17.06.2014 року № 1508-VII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
10. Реєстр договорів по співробітництву територіальних громад. [Електронний ресурс] URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/rejestr/rejestr/>.
11. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с. – Бібліографія: с. 104.
12. Система соціальних послуг в Україні. Звіт-моніторинг. Бюро соціальних та політичних розробок. 2015 – 27с.

13. Оліфіренко Л., Коваль К. Удосконалення методичних підходів оцінювання ефективності соціальної допомоги у контексті політики подолання бідності та нерівних можливостей населення України. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. Вип. 3. С. 98-110

14. Оцінювання адаптивності національної моделі надання соціальних послуг до європейських стандартів. Modern Science – Moderní věda. – Praha. – Česká Republika. – 2020. – № 10 – с. 81-95 ISSN 2336-498X. – Scholar Google. – eLIBRARY.RU (РИНЦ).

15. Guide to social innovation. Regional and Urban Policy. European Commission. February 2013.– 72 с. [Електронний ресурс] URL: https://ec.europa.eu/eip/ageing/file/759/download_en%3Ftoken=mNGSe_T7.

16. Мірослав Ольчак, Катажина Ростек. Вдосконалення соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах. : посібник – Київ, 2019. – 57 с.

17. Степаненко В.П. Інформаційне суспільство // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12462.

References

1. Berdanova O. Bazove navchannia kandydativ na uchast u merezhi. Materialy do kursu № 5. Resursne zabezpechennia rehionalnogo ta mistsevoho rozvytku. Vseukrainska merezha fakhivtsiv ta praktikiv z rehionalnogo ta mistsevoho rozvytku. Kyiv, 2014 rik.

2. Biudzhet Ukrainy 2019. Statystychnyi zbirnyk. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Kyiv – 2020.

3. K. Koviachina. Shchodo optymizatsii systemy nadannia sotsialnykh posluh na mistsevomu rivni. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. [Elektronnyi resurs] URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-sotsposluzgi-OTG-Koviazina-%28%29-4ef9e.pdf>.

4. Social protection statistics – overview. [Elektronnyi resurs] URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Social_protection_statistics_-_overview#Social_protection_receipts.

5. Novye praktyky pryvlecheniya vnutrennykh finansovykh resursov orhanyzatsiyami hrazhdanskogo obshchestva v Evrope. European Center for Not-for-Profit Law. URL: <https://www.lawtrend.org/wp-content/uploads/2014/10/NOVYE-PRAKTIKI-PRIVLECHENIYA-VNUTRENNIH-FINANSOVYH-RESURSOV-OGO-V-EVROPE.pdf>.

6. Posibnyk z fandreizynhu dla biznes-obiednan: posibnyk / Babii O.Ia. – Kyiv: 2017 – 168 s.

7. Sutnist, oznaky ta perevahy mekhanizmu DPP. [Elektronnyi resurs] URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=196d3373-eb07-4834-a61e-b3608f28eb22&title=SutnistDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>.

8. Stan zdiisнення DPP v Ukraini. [Elektronnyi resurs] URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisненняDppvUkraini>.

9. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad. Zakon Ukrainy vid 17.06.2014 roku № 1508-VII. [Elektronnyi resurs] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.

10. Reistr dohovoriv po spivrobitnytstvu terytorialnykh hromad. [Elektronnyi resurs] URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovriaduvannya/reystri/reystri/>.

11. Systema sotsialnogo zakhystu ta sotsialnogo zabezpechennia v Ukraini. Realnyi stan ta perspektyvy reformuvannia. – K.: Tsentr hromadskoi ekspertyzy, 2009. – 104 s. – Bibliohrafiia: s. 104.

12. Systema sotsialnykh posluh v Ukraini. Zvit-monitorynh. Biuro sotsialnykh ta politychnykh rozrobok. 2015 – 27s.

13. Olifirenko L., Koval K. Udoshkonalennia metodychnykh pidkhodiv otsiniuvannia efektyvnosti sotsialnoi dopomohy u konteksti polityky podolannia bidnosti ta nerivnykh mozhlyvostei naselennia Ukrainy. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 2019. Vyp. 3. С. 98-110.

14. Otsiniuvannia adaptyvnosti natsionalnoi modeli nadannia sotsialnykh posluh do yevropeiskykh standartiv. Modern Science – Moderní věda. – Praha. – Česká Republika. – 2020. – № 10 – с. 81-95 ISSN 2336-498X. – Scholar Google. – eLIBRARY.RU (RYNTs).

15. Guide to social innovation. Regional and Urban Policy. European Commission. February 2013.– 72 s. [Elektronnyi resurs] URL: https://ec.europa.eu/eip/ageing/file/759/download_en%3Ftoken=mNGSe_T7.

16. Miroslav Olchak, Katazhyna Rostek. Vdoshkonalennia sotsialnykh posluh v obiednanykh terytorialnykh hromadakh.: posibnyk – Kyiv, 2019. – 57 s.

17. Stepanenko V.P. Informatsiine suspilstvo // Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: elektronna versii [vėb-sait] / hol. redkol.: I.M. Dziuba, A.I. Zhukovskiy, M.H. Zhelezniak ta in.; NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12462.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2021